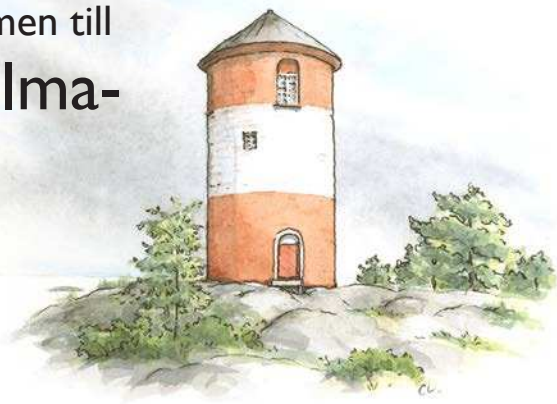

Välkommen till Arholma-Idö

Arholma båk

Arholma-Idö är en skärgårdsidyll i norra delen av Stockholms skärgård. Naturreservatet lockar med fina hamnar, sandstränder och klippbad, blomsterfärging och lummiga lövlundar. Här finns också en välbevarad skärgårdsbebyggelse.

Arholma – en pärla i Roslagen

Arholma är en genuin skärgårdssö med en välbevarad by mitt på ön. Här finns vandrarhem, serveringar och annan service. Det är lätt att ta sig runt på ön. Slingrande grusvägar och stigar inbjuder till cykelutflykter och strövtåg genom blommande odlingslandskap och bär- och svamprika skogar.

Från sjöfart till turism

Arholmaborna levde tidigt av lotsning och sjöfart vid sidan av fiske, jakt och jordbruk. Många av öns bönder blev skeppare med egna segelfartyg. Av pengarna från sjöfarten byggde man ståtliga hus i två våningar. I början av 1900-talet gick sjöfarten sämre, men nu började istället turisterna hitta ut i skärgården. Många av de stora husen gjordes om till pensionat. Än idag kan man övernatta i en av de vackra Roslagsgårdarna, Bull-Augusts gård, som drivs som vandrarhem.

Som minne från sjöfartsepoken står Arholma båk från 1768. Båken, som liknar en fyr, är Roslagens mest kända sjömärke. Sommartid är den öppen för besökare – utsikten härifrån är oslagbar!

Levande skärgårdsjordbruk

Naturreservatets odlingsmarker sköts av en arrendator på uppdrag av Skärgårdsstiftelsen. Arrendatorn bor på Simesgården på Arholma. Den vackra gården omges av betade marker med gamla lövträd som är hem för en rad ovanliga växter och djur. De betade, luckiga skogarna har öppnats upp inom det EU-finansierade projektet GRACE.

Idö – där tiden stått stilla

På Idö har människor bott sedan 1500-talet. Idöborna levde av fiske, jakt och jordbruk precis som man gjorde på de flesta andra öar i skärgården. Sedan 1960-talet bor bara sommargäster på ön. De får klara sig utan både el och rinnande vatten. Anlagda vägar saknas också men här finns gott om fina stigar.

Adam och Eva
Dactylorhiza sambucina
Elder-flowered orchid

Blodnäva
Geranium sanguineum
Bloody cranesbill

Kattfot
Antennaria dioica
Mountain everlasting

I reservatets torrbackar växer blodnäva, kattfot och orkidén Adam och Eva.
The dry grassland of the reserve is home to the flowers called bloody cranesbill, mountain everlasting and the elder-flowered orchid.

Blommande lövängar och stränder

Förr i tiden brukades markerna innanför Idöfladen som slåtterängar. Här slog Idöborna sitt hö mellan glest stående askar och hasselbuskar. När slåttern upphörde växte lövängarna igen till täta skogar. Men nu öppnas ängarna upp igen. Träd och buskar avverkas och nya stängsel byggs. Betande djur håller markerna öppna. Restaureringarna görs inom projekt GRACE för att gynna lövängens speciella växt- och djurliv.

Stångskaten på Idöns sydspets är ett riktigt smultronställe. Klippstranden kantas av en praktfull blomsteräng. Här uppträcktes den lilla ormbunken dvärgläsbräken år 2005. Den är bara känd från tio platser i hela landet.

Majviva
Primula farinosa
Bird's-eye primrose

Den mindre vanliga majvivan växer på fuktiga ängar vid Simesgården.
The lesser common plant bird's-eye primrose grows in wet meadows near the farm Simesgården.

Ramslök
Allium ursinum
Ramsons

Sankt Pers nycklar
Orchis mascula
Early purple orchid

På Idö blommar ramslök om våren tillsammans med Sankt Pers nycklar och andra orkidéer.
Ramsons come into flower in the spring on Idö Island along with the early purple orchid and other orchids.

Mer än en tredjedel av naturreservatets yta är hav. De grunda bottenarna är värdefulla för fisk, sjöfågel och växter som trivs i klart vatten.
More than a third of the area of the nature reserve is in the sea. The shallow sea beds are important to fish, sea birds and vegetation that thrive in clear waters.

Livet under ytan

En spännande undervattensvärld med ett rikt växt- och djurliv döljer sig utanför öarnas stränder. Naturreservatets grunda ler- och sandbottenar är särskilt värdefulla. Här kan abborre, gös och gädda leka och växa upp i en skyddad miljö. På de sandiga bottenarna trivs skrubbskäddan och den ovanliga piggvaren. De skyddade vikarna är också värdefulla för sjöfåglar, kransalger och andra ovanliga vattenväxter.

GRACE-projektet får skärgården att blomma

På Arholma, Idö och ett 40-tal andra öar längs landets kust pågår projektet GRACE mellan åren 2011 och 2016. Igen-växta ängar och hagar röjs, bränns och stängslas för att kunna betas på nytt. Förhoppningen är att även kommande generationer ska få möjlighet att njuta av de blommor, fjärilar, grodor och fåglar som hotas då skärgården växer igen. I projektet sprids också information genom guidningar och seminarier. GRACE stöds av EU, Naturvårdsverket, fyra länsstyrelser och Skärgårdsstiftelsen.

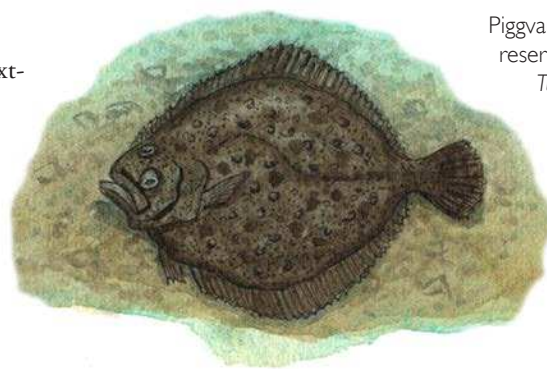
Fiskgjuse
Pandion haliaetus
Osprey

I naturreservatet finns ett rikt fågelliv. Med lite tur får du se fiskgjusen komma glidande på långa, smala vingar.
The nature reserve has a wealth of bird life. With a bit of luck you might see an osprey come gliding in on its long, narrow wings.

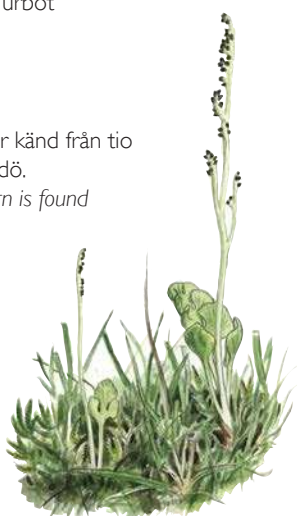
Piggvar är en plattfisk som lever på naturreservatets sandiga bottenar.
Turbot is a flat fish that lives on the sandy sea beds of the nature reserve.

Piggvar
Psetta maxima
Turbot

Den lilla ormbunken dvärgläsbräken är känd från tio olika platser i Sverige. En av dessa är Idö.
The small plant called the little grapefern is found in 10 different locations in Sweden – one of which is Idö Island.

Dvärgläsbräken
Botrychium simplex
Little grapefern

I naturreservatet finns ett levande jordbruk. Med stöd av GRACE har ett nytt kostall byggts för att fler områden ska kunna betas.
The nature reserve also includes a working farm. The GRACE project has helped to enable the construction of a new cowshed so that additional areas can be grazed.

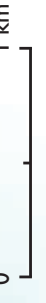
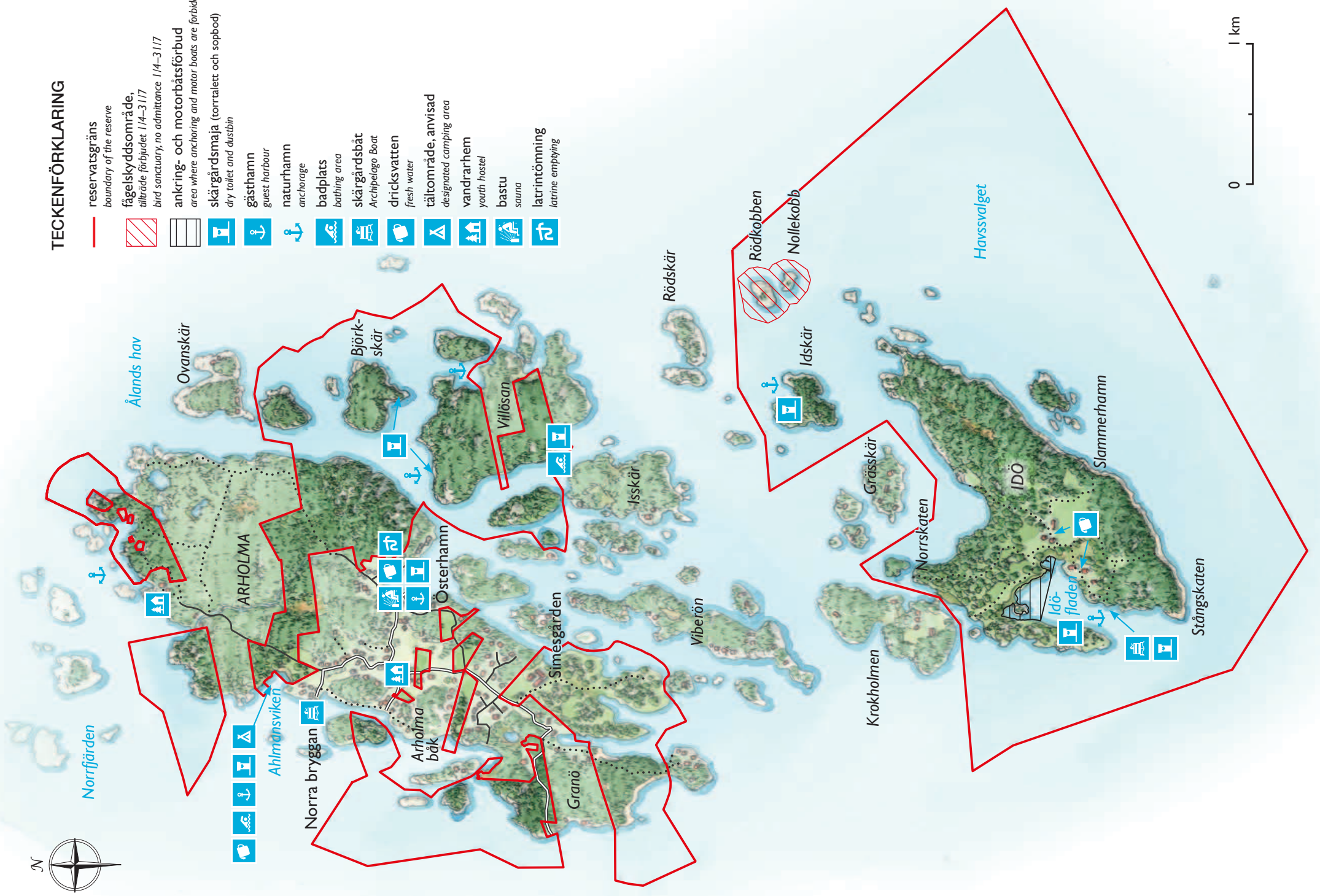
Inom reservatet är det förbjudet att:

- gräva, hacka, spränga, rista, måla eller på annat sätt skada berg, jord eller sten,
- fälla eller skada levande eller döda träd och buskar eller ta bort död ved,
- gräva upp växter som ris, örter och gräs,
- medföra okopplad hund,
- för längre tid än två dygn i följd förtöja, dra upp eller förankra båt eller annan farkost vid samma plats, galler ej brygga,
- för längre tid än två dygn i följd tälta på samma plats, annat än inom anlagd tältplats,
- elda annat än på anvisad plats,
- ankra båt eller framföra motordriven båt i inre delen av Idöfladen,
- under tiden 1/4–31/7 landstiga på öarna Rödkobben eller Nollekobb eller befara vattenområdet inom 100 meter från ovan nämnda öar,
- sätta upp skylt, affisch eller liknande eller göra inskrift,
- på ett störande sätt använda musikanläggning, musikinstrument eller motsvarande.

TECKENFÖRKLARING

- reservatsgräns
boundary of the reserve
- fågelskyddsområde,
åltråde förbudet 1/4-3/17
bird sanctuary, no admittance 1/4-3/17
- ankring- och motorbåtsförbud
area where anchoring and motor boats are forbidden
- skärgårdsstiftelse
dry toilet and dustbin
- gästhamn
guest harbour
- naturhamn
anchorage
- badplats
bathing area
- skärgårdsbåt
Archipelago Boat
- dricksvatten
fresh water
- tältområde, anvisad
designated camping area
- vandrarhem
youth hostel
- bastu
sauna
- latrinömsning
latrine emptying

Welcome to Arholma-Idö – a nature reserve in Stockholm's northern archipelago. The reserve is a truly idyllic archipelago destination with picturesque harbours, sandy beaches and rocky coastlines with some areas for swimming, beautiful flowers and forests for pleasant walks. The reserve also features well-preserved archipelago buildings. Many visitors come here in their own boats, but scheduled boat services to the islands are also available. The island of Arholma offers a youth hostel, restaurants/café's and other services. Winding gravel roads make it easy for visitors to explore the island on foot or by bicycle. On Idö Island visitors have to manage on their own as there are no established tracks, roads or services. Many people travel all the way out here to enjoy the attractive scenery and see the wealth of flora and fauna.

The marine environments are also home to a wide variety of vegetation and wildlife. The shallow bays of the reserve are particularly important to fish and sea birds.

Between 2014 and 2016 the EU Life-project GRACE restores overgrown fallow meadows and pastures in order to increase the area of grazed grassland. Hopefully future generations will also be able to enjoy the flowers, butterflies, frogs and birds that are under threat from the archipelago becoming overgrown.

- Within the reserve it's forbidden to:**
- dig, chop, break, carve, paint or cause any other damage to cliffs, soil or stone,
  - fell or damage living or dead trees and bushes or remove dead wood,
  - dig up plants, including shrubs, herbaceous plants and grasses,
  - bring a dog with you that is not on a leash,
  - moor, pull up or anchor a boats or other crafts at the same place for more than 48 hours (except for at jetties),
  - camp in a tent in the same place for more than 48 hours at a time; this regulation does not apply on purpose-built camp sites,
  - make a fire apart from on designated fireplaces,
  - anchor a boat or drive a motor boat in the inner part of Idöfladen,
  - to go ashore on the islands Rödkobben and Nollekobb or navigate within 100 metres from the above mentioned islands during the period 1 April to 31 July,
  - erect signs, put up posters or similar items or make inscriptions/carvings,
  - use music players, music instruments or similar equipment in a disturbing manner.

Simpnäs brygga
Lat 59,8707, long 19,0776
Arholma gästhamn
Lat 59,8444, long 19,1248

Om sommaren går reguljär båttrafik med Waxholmsbolaget till både Arholma och Idö.
During summer, Waxholmsbolaget runs regular boat traffic to both Arholma and Idö.

Reservatsfakta

Reservatsförvaltare: Skärgårdsstiftelsen
Markägare: Skärgårdsstiftelsen, Fortifikationsverket samt enskilda
Beslutsår: 1965, utvidgat 1978 och 2015
Storlek: 1866 hektar, varav 538 hektar land

Information

Länsstyrelsen, naturvårdsenheten
Tfn 010-223 10 00
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län
Tfn 08-440 56 00
www.skargardsstiftelsen.se

Gullviva
Primula veris
Cowslip

Produktion: Naturcentrum AB 2015. Karta och illustration av Arholma båk: Carina Lindkvist/Naturcentrum AB. Övr: illustrationer: Nils Forshed. Foto: Jonny Nord (foton på Simesgården), Jens Morin/Naturcentrum AB (fiskgjuse) och Länsstyrelsen.

NATURRESERVAT I STOCKHOLMS LÄN

Arholma-Idö

